

Museumdirecteur Emilie Gordenker - Foto: Van Gogh Museum

Van Gogh Museum in gevecht met de staat, toekomst bedreigd

Door: Redactie WvF

28-08-2025

Cultuur Interview

Het Amsterdamse Van Gogh Museum, hoeder van de grootste collectie werken van een van de meest geliefde kunstenaars ter wereld, is verwickeld in een bittere strijd over de financiering met het Nederlandse Ministerie van Cultuur. Als het conflict niet wordt opgelost, dreigt het museum te moeten sluiten.

Dit meldt *The New York Times* in gesprek met algemeen directeur Emilie Gordenker. ‘Als deze situatie aanhoudt, zal het gevaarlijk worden voor de kunst en gevaarlijk voor onze bezoekers. Dit is wel het laatste wat we willen — maar als het zover komt, zullen we het gebouw moeten sluiten.’

Unieke overeenkomst

Na de dood van Vincent van Gogh bleef een groot gedeelte van zijn kunst bewaard binnen de familie. Om te voorkomen dat de collectie uit elkaar zou vallen sloten ir. V.W. van Gogh en de overheid in 1962 een unieke overeenkomst. Ir. Van Gogh droeg de volledige collectie – ruim tweehonderd schilderijen, vijfhonderd tekeningen, negenhonderd brieven plus door de jaren heen verzamelde werken van tijdgenoten van Van Gogh – over aan de speciaal daarvoor opgerichte Vincent van Gogh Stichting.

De Nederlandse Staat verplichtte zich voldoende middelen beschikbaar te stellen voor het bouwen en in stand houden van een museum waar de collectie in zijn geheel voor altijd bewaard en permanent openbaar tentoongesteld kan blijven.

Geliefd museum

Sinds de opening in 1973 is het Van Gogh Museum uitgegroeid tot één van de populairste musea ter wereld. Met zijn ongeëvenaarde collectie schilderijen, tekeningen en brieven van Vincent van Gogh en zijn tijdgenoten, in combinatie met toonaangevende tentoonstellingen weet het museum het verhaal van de kunstenaar en zijn tijd ieder jaar opnieuw tot leven te brengen voor miljoenen bezoekers.

Als één van de belangrijkste culturele bestemmingen van Amsterdam versterkt het niet alleen de wereldwijde reputatie van Amsterdam als hoofdstad van kunst en creativiteit, maar speelt het ook een essentiële rol in het uitdragen van het rijke Nederlandse erfgoed naar een internationaal publiek.

Bovendien leunt het Van Gogh Museum voor circa 85% op eigen inkomsten — een uitzonderlijk hoog percentage in vergelijking met andere publieke musea — waarmee het zijn internationale succes en aantrekkingskracht ook in economisch opzicht bewijst.

Groot onderhoud onvermijdelijk

Maar het grote succes heeft ook een keerzijde: sinds de opening in 1973 heeft het museum bijna 57 mln bezoekers ontvangen, met als hoogtepunt 2,6 mln mensen in 2017, terwijl het museumgebouw dat eigendom is van de Nederlandse overheid, niet berekend is op dergelijke aantallen. Na meer dan vijftig jaar intensief gebruik voldoet het museumgebouw niet langer aan de eisen van de moderne tijd.

De gebouwen schieten tekort op het gebied van duurzaamheid, veiligheid en klimaatbeheersing. De gebouwen verkeren in slechte staat, waardoor forse investeringen nodig zijn om ze veilig en geschikt te houden voor openstelling. Het grootste deel van de technische installaties is aan het einde van de levensduur, conceptueel verouderd en wegens een toenemend gebrek aan reserveonderdelen steeds lastiger te onderhouden.

Verdere instandhouding met onderhoud is daardoor niet meer haalbaar en vervanging van de installaties is vereist. Daarnaast is verduurzaming vanaf 2024 een verplichte opgave, en dit vereist ingrijpende en kostbare aanpassingen aan de gebouwen. Tot slot is het grootschalig onderhoud noodzakelijk om te voldoen aan wettelijke en contractuele verplichtingen.

Masterplan 2028

Het Van Gogh Museum heeft een plan laten opstellen voor het noodzakelijke grootschalig onderhoud en essentiële duurzaamheidsmaatregelen onder de noemer 'Masterplan 2028'. De werkzaamheden moeten in 2028 starten en zullen ongeveer drie jaar duren. Tijdens de werkzaamheden zal het museum gedeeltelijk open blijven voor het publiek.

De totale kosten van Masterplan 2028 bedragen € 104 mln, waarvan € 76 mln is geoormerkt voor onderhouds-, vervangings- en investeringswerkzaamheden, € 23 mln voor verduurzaming en € 5 mln voor verbeteringen.

Het museum kan het noodzakelijke grootschalig onderhoud echter niet financieren, omdat de overheid al jaren onvoldoende bijdraagt aan de kosten voor huisvesting en verduurzaming. Het museum gebruikt al eigen middelen om de renovatie mogelijk te maken, zo neemt het gemiste inkomsten (ca. € 50 mln) tijdens de gedeeltelijke sluitingen vanwege de werkzaamheden voor zijn rekening en reserveert het eigen vermogen om een lening van de staat te kunnen verkrijgen.

Om renovaties en verplichte verduurzaming te bekostigen, werkzaamheden voor te financieren en te sparen voor periodiek grootschalig onderhoud is een jaarlijkse bijdrage van ruim € 11 mln noodzakelijk. De overheid trekt echter een grens bij € 8,5 mln, en daarmee komt het museum jaarlijks € 2,5 mln tekort.

Als de Nederlandse Staat de historische overeenkomst met ir. Van Gogh niet nakomt, en dus niet voor voldoende middelen zorgt voor renovaties, verduurzaming én sparen voor periodiek grootschalig onderhoud, dan kan het noodzakelijke grootschalig onderhoud niet worden uitgevoerd en zal het museum wellicht de deuren moeten sluiten, omdat de veiligheid van de collectie, bezoekers en medewerkers niet langer kan worden gegarandeerd.

Vincent van Gogh Stichting

De Vincent van Gogh Stichting, eigenaar van nagenoeg de gehele Van Gogh-collectie en belangrijke werken van zijn tijdgenoten, staat volledig achter het museum.

'De Vincent van Gogh Stichting maakt zich grote zorgen over de toegankelijkheid van de Van Gogh collectie in het licht van de huidige financieringsproblematiek rond noodzakelijke investeringen in de huisvesting van het Van Gogh Museum', aldus de Stichting in een verklaring. 'Ir. V.W. van Gogh, neef van de kunstenaar, heeft in 1962 de afspraak gemaakt met de Nederlandse Staat en zijn privéverzameling ter beschikking gesteld aan het publieke domein. Daartegenover dient de Nederlandse Staat zijn bij wet vastgestelde verplichtingen na te komen.'

<https://www.wereldvanfilantropie.nl/nieuws/van-gogh-museum-in-strijd-met-de-staat-die-zijn-toekomst-bedreigt>

© This is an open access article distributed under the terms of the CC BY-NC-ND 4.0 license

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Afspraak is afspraak?

De Nederlandse Staat heeft zich in 1962 contractueel verplicht tot het bouwen en onderhouden van een museum voor de unieke Van Gogh-collectie. Het behoud van de 'hoogst kostbare verzameling werken van Vincent van Gogh' was voor Nederland destijds zo belangrijk, dat de financiële zaak als van minder belang werd gezien en een oplossing hiervoor een 'noodzaak' was. Dat is vandaag de dag, gezien het enorme succes van het museum en het grote belang voor Nederland, niet anders.

De oplossing is simpel: de overheid moet voldoende middelen beschikbaar stellen voor renovaties, verduurzaming én sparen voor groot onderhoud. Want afspraak is afspraak, ook voor een overheid, zo is te lezen op de website van het museum.